

Б. І. Пшик

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Львівського інституту ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Львів*

РОЗВИТОК ВАЖЕЛІВ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Процеси інноваційного розвитку в регіонах України суттєво залежать від застосування дієвих важелів фінансово-кредитного стимулювання. У статті подано рекомендації щодо розвитку важелів фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності на регіональному рівні, спрямовані на консолідацію державного та приватного капіталу на цілі інноваційного розвитку регіонів.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, інноваційний проект, регіональний розвиток, фінансово-кредитне стимулювання.*

Pshyk B. DEVELOPMENT FINANCE AND CREDIT LEVER PROMOTING INNOVATION IN UKRAINE: REGIONAL ANALYSIS

The processes of innovation development in the regions of Ukraine greatly dependent on the use of effective tools of financial and credit incentives. The article contains recommendations on the development of financial and credit levers to stimulate innovation at regional level aimed at consolidating public and private capital in innovative regional development goals.

Key words: *innovation, design innovation, regional development, financial and credit incentives.*

В процесі розвитку ринкових відносин в Україні склалась досить суперечлива і складна ситуація щодо забезпечення її інноваційного розвитку. За офіційними даними, в Україні лише 17,3% від загальної кількості діючих підприємств можуть розглядатися як інноваційно активні, тобто такі, що впроваджують нові технології, оновлюють асортимент продукції. Якщо порівнювати із зарубіжними державами, де 60% функціонуючих підприємств активно займаються інноваційною діяльністю, можна стверджувати, що в Україні рівень і темпи розвитку інноваційної діяльності є вкрай низькими. Деяке поліпшення впродовж останніх років ситуації щодо загального поживлення інноваційної діяльності не вирішує проблеми. Серед причин такої негативної тенденції чільне місце посідають нестача грошових ресурсів для реалізації інноваційних проектів, а також недосконалість фінансово-кредитної політики у напрямку стимулювання інноваційної діяльності в Україні, що, в свою чергу, не дає змоги забезпечити перехід вітчизняної економіки на якісно новий рівень, а отже – забезпечити її конкурентоспроможність у глобалізованому світі.

В умовах ринкових перетворень на регіональному рівні особливого значення набуває досягнення соціально-економічної стабілізації суспільства, що неможливо уявити без існування ефективної політики фінансово-кредитного стимулювання, оскільки фінанси і кредит, не лише обслуговують відносини економічних суб'єктів, але й виступають дієвими засобами стимулювання ділової активності у регіонах, розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності. Саме тому фінансово-кредитне стимулювання інноваційної діяльності як один з основних механізмів забезпечення регіонального розвитку має стати центром уваги для органів влади, а підходи до його вдосконалення – максимально обґрунтованими.

На нинішній день у структурі важелів фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності на регіональному рівні переважають коштів державного й частково місцевих бюджетів, тоді як у зарубіжних країнах більш ефективними інструментами є опосередковані, спрямовані на створення сприятливих рамкових умов для

розвитку інноваційної діяльності, зокрема шляхом впровадження податкових преференцій, пільгових кредитів, інвестиційних дотацій, цільових трансфертів і на певних умовах – наприклад, при реалізації проектів з розвитку інфраструктури, інтеграції з відсталіми регіонами. При цьому головними розробниками, виконавцями й контролерами заходів щодо стимулювання розвитку інноваційної діяльності регіонів залишаються центральні і місцеві органи влади, тоді як участь у цих процесах громадськості й недержавних організацій є декларативною. Більшість важелів означеного напрямку не завжди відповідають сучасним вимогам та не мають належної методологічної основи, що зумовлює необхідність їх удосконалення.

Питанням вибору методів та інструментів державного регулювання інноваційної діяльності в Україні останнім часом приділяється значна увага. Значний внесок у розв'язання проблеми управління інноваційною діяльністю зробили праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як В. П. Александрова, Ю. М. Бажал, В. М. Геєць, М. І. Долішній, А. С. Гальчинський, Д. Кларк, М. І. Крупка, І. І. Лукінов, Д. Норт, Б. Санто, М. Г. Чумаченко, Й. Шумпетер та інші. Аналіз вітчизняних публікацій дає підставу стверджувати, що основна увага у дослідженнях вітчизняних науковців-економістів акцентується на питаннях побудови інноваційної політики держави, а також застосуванню важелів державного регулювання інноваційної діяльності. Віддаючи належне дослідникам та не применшуючи значущості їх наукових праць і цінності отриманих результатів, необхідно звернути увагу на недостатність досліджень у сфері застосування важелів фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності на регіональному рівні.

Метою статті є визначення проблемних аспектів та шляхів вдосконалення важелів фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів. Досвід зарубіжних країн у напрямі забезпечення економічного розвитку регіонів неодноразово засвідчив,

що вагоме значення для його прискорення має не лише обсяг сформованих фінансових ресурсів, а й (що особливо важливо) наявність дієвих мотиваційних механізмів, які застосовуються до економічних суб'єктів. Під фінансово-кредитним стимулюванням розуміємо сукупність правових, фінансових та інших заходів, спрямованих на посилення заінтересованості до фінансування тих чи інших напрямів діяльності, активізації інвестиційних та інноваційних процесів шляхом забезпечення потреби у фінансуванні відповідних регіонів, галузей економіки, підприємницьких структур та окремих проєктів і забезпечення на цій основі окупності вкладених фінансових ресурсів [2, с. 29]. В регіональному аспекті

фінансово-кредитне стимулювання здійснюється з метою досягнення сталого розвитку регіонів, поєднання економічних, соціальних та інших інтересів на загальнодержавному та регіональному рівнях, максимально ефективного використання потенціалу регіонів(перш за все фінансового) в інтересах їх жителів та держави в цілому. Для інноваційного розвитку України на теперішній час особливо важливим є формування та реалізація відповідних мотиваційних механізмів на основі застосування відповідних бюджетних, податкових та монетарних важелів, які широко застосовують у вітчизняній та зарубіжній практиці (рис. 1).

Рис. 1. Види важелів фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності

Слід зауважити, що для фінансово-кредитного стимулювання інноваційної діяльності важливим є врахування територіального аспекту, адже регіон – це не просто окрема адміністративна одиниця, а конкретна територія з певними природними, геополітичними, економічними, демографічними та іншими особливостями, під впливом яких здійснюється вибір та обґрунтування відповідних важелів фінансово-кредитного стимулювання.

Таким чином застосування бюджетних механізмів з метою підвищення дієвості підтримки з боку держави інноваційної діяльності може здійснюватись за такими основними позиціями: система заходів з інноваційного розвитку регіонів, що були включені до відповідних державних програм і, які будуть здійснюватись безпосередньо за рахунок коштів держбюджету; механізм підтримки розвитку регіонів за рахунок субвенцій, що передбачені у державному бюджеті; підтримка програм інноваційного розвитку шляхом компенсації державою

процентів за взяті кредити, що використовуються для реалізації цих програм.

Для більшості регіонів України система субвенцій є головним джерелом фінансової підтримки регіонального розвитку за рахунок бюджетних коштів. У той же час, аналіз системи субвенцій свідчить про наявність суттєвих недоліків, які потребують відповідних змін з метою їх виправлення або усунення, зокрема розпорошеність вузькоспеціалізованих субвенцій та поступове витіснення основних – на інвестиційно-інноваційні проєкти та програми соціального захисту, досить складний порядок затвердження субвенцій та відсутність належних критеріїв і правил їх розподілу, відсутність спеціального закону про субвенції та ін. З метою посилення прав та створення більш ефективних механізмів щодо участі регіонів при формуванні та розподілі субвенцій необхідно: розробити та впровадити відповідний документ запровадження конкурсних засад при прийнятті рішень про включення до запиту пропозицій щодо субвенцій, в першу чергу, інвестиційної та на соціальний розвиток, як в масштабах

держави при оцінці пропозицій окремих областей, так і в масштабах області при оцінці пропозицій територіальних громад; створити централізований фонд розподілу субвенцій на державному рівні, який би забезпечував виділення централізованих коштів на найбільш важливі напрями (у т.ч. інноваційного характеру), визначення критеріїв розподілу цих коштів; запровадити громадський контроль за плануванням та використанням виділених субвенцій [3, с. 178-179].

Питання застосування субвенцій тісно пов'язане зі ще одним механізмом підтримки – компенсацією за рахунок коштів державного бюджету процентів за отриманими кредитами, що спрямовуються на фінансування регіональних інноваційних програм. Цей підхід має більш ринковий характер, оскільки місцеві органи влади не просто стають реципієнтами коштів, а й повинні шукати більш вигідні для себе умови в фінансовому секторі. Можна виділити два моменти, які потребують удосконалення в механізмі погашення процентів. Перше – це надання регіонам більше прав щодо вибору уповноважених банків. Друге – за умови затвердження в бюджеті того чи іншого інноваційного проекту зразу ж мати право брати під здійснення цього проекту кредити, які потім частково будуть погашатись за рахунок бюджетних коштів, що дасть можливість починати реалізацію проектів уже на початку року (а не з кінця) та вчасно їх завершити.

Питання використання власних бюджетів регіонів на цілі розвитку безпосередньо пов'язані з іншим можливим чинником фінансової підтримки інноваційного розвитку регіону – об'єднанню коштів кількох бюджетів для реалізації спільних програм. Таке об'єднання потрібне, щоб досягти необхідного рівня концентрації ресурсів при реалізації капіталомістких проектів, результати яких потрібні всім сусіднім регіонам, наприклад, будівництво транспортних комунікацій, об'єктів інфраструктури, підприємств, що забезпечують комунальні потреби. При цьому відсутня відповідна нормативно-правова база щодо механізмів об'єднання, що зумовлює потребу у перегляді діючого механізму вирішення питань щодо об'єднання коштів бюджетів різних місцевих громад. Для вирішення цього питання необхідно взяти таких заходів: розробити відповідні положення, які регламентуватимуть вимоги та критерії до проектів, під які дозволяється об'єднувати кошти кількох бюджетів, а також вимоги та критерії щодо об'єднання коштів, що надаються у вигляді субвенцій; створення на рівні області відповідних механізмів щодо фінансування та управління програмами інноваційного розвитку регіону, які б передбачали об'єднання коштів кількох бюджетів.

Розглядаючи питання щодо можливостей власних бюджетів розвитку, доцільно розглянути і такий напрям як залучення коштів на інноваційні цілі шляхом проведення емісійних та кредитних заходів. На жаль вітчизняний фінансовий сектор не може запропонувати відповідні продукти, де надання кредитів для регіонального інноваційного розвитку супроводжується належними гарантіями з боку місцевої влади. Потрібно ширше використовувати заставу майна, що перебуває у комунальній власності, особливо такого, яке не використовується раціонально через відсутність коштів на цілі його приведення до належного стану. Якраз на умовах, пов'язаних із отриманням кредитів, можна було б

розвивати програми спільно із місцевим бізнесом, в тому числі й спільно з банками, у яких комунальна власність вносилась як застава разом із приватною.

Також одним з важелів фінансово-кредитного стимулювання є застосування до національних товаровиробників, які належать до пріоритетних галузей економіки, виготовляють інноваційну та експортну продукцію, державного відшкодування (повного та часткового) процентних ставок за кредитами, що спрямовуються у інноваційні проекти та передбачення відповідних обсягів відшкодування у Державному та місцевих бюджетах. При цьому отримувачі таких кредитів сплачують проценти за нижчою (порівняно з ринковою) ставкою. Процентна різниця, що виникає за конкретним кредитом, відшкодовується банку з відповідного державного (регіонального) фонду, бюджету розвитку. Крім того, доцільним буде впровадження: державного страхування підприємств, які розробляють і впроваджують високотехнологічну продукцію, а їх діяльність пов'язана зі значним інвестиційним ризиком та їх інноваційних вкладень за рахунок спеціально створеної страхової компанії, надання державних гарантій за стратегічно пріоритетними напрямками інноваційного фінансування. Тут, зокрема, може бути використаний такий механізм: чим більше підприємство витратило власних ресурсів на фінансування інноваційних проектів у попередніх періодах, тим, відповідно, більша сума довгострокового інноваційного кредиту може бути надана йому банком та гарантована державою.

Серед важелів фінансово-кредитного стимулювання інноваційного розвитку регіонів можуть відігравати певну роль амортизаційні відрахування. Такі кошти рекомендовано зберігати на особливому рахунку підприємств в установах банків, що найбільш раціонально відповідає принципам відокремленого зберігання коштів поточного і стратегічного використання.

Перспективною, на наш погляд, є можливість формування особливого сектору фондового ринку – ринку коштів амортизаційних фондів, що дає змогу активізувати інвестиційний процес у західних країнах. У результаті створення такого інституту в підприємств з'явиться можливість конвертувати амортизаційні кошти в платіжні шляхом їх продажу через об'єднані фонди амортизації (ОФА). ОФА виступають добровільними об'єднаннями підприємств для спільного розміщення та використання амортизаційних фондів. Це небанківські фінансово-кредитні установи, які обслуговують амортизаційні фонди учасників (клієнтів-фондотримачів, які на добровільній основі розміщують у них свої амортизаційні фонди) задля їх примноження. Об'єднання підприємств може здійснюватися за територіальними, галузевими, виробничо-інтеграційними або будь-якими іншими ознаками. Діяльність ОФА передбачає надання кредитів своїм учасникам виключно на цілі оновлення основних фондів, здійснюють вкладення амортизаційних коштів у цінні папери, інвестиційну діяльність. Причому ОФА можуть надавати кредити лише своїм клієнтам і тільки на цілі, які пов'язані з новим будівництвом, реконструкцією, модернізацією та технічним переозброєнням виробництва, але в жодному разі не на цілі короткострокового поточного характеру. Доходи, отримані в процесі діяльності ОФА, спрямовуються на збільшення обсягу амортизаційних коштів клієнтів-фондотримачів [4, с. 228].

Завдяки створенню в Україні ОФА збільшаться обсяги довгострокових фінансових ресурсів, що приведе до пожвавлення інноваційних процесів, активізації процесів відновлення виробництва. Однак таке явище буде можливим, на нашу думку, після впровадження низки заходів: з метою підвищення ефективності обліку і контролю за амортизаційними коштами ввести в актив балансу спеціальний інвестиційний рахунок (субрахунок); зобов'язати підприємства вести відокремлене зберігання амортизаційних коштів на спеціальних рахунках у банківських установах та здійснювати витрачання коштів з цих рахунків тільки за цільовим призначенням; порівнювати використану не за цільовим призначенням амортизацію до оподатковуваних доходів та накладати штрафні санкції; створити законодавчі передумови для виникнення в Україні ОФА шляхом прийняття відповідного закону «Про об'єднані фонди амортизації».

Одним з суб'єктів, що володіє значними фінансовими ресурсами, які можуть бути спрямовані та використані на реалізацію регіональних програм інвестиційного та інноваційного розвитку, є домогосподарства. При цьому виникає низка проблем, а саме: проблеми трансформації заощаджень у реальні джерела інвестицій; проблеми ефективного їх використання; проблеми щодо створення сприятливих умов для формування заощаджень домогосподарствами та їх використання в інвестиційному процесі. З метою вирішення зазначених проблем слід стимулювати домогосподарства до участі в інвестиційно-інноваційному процесі шляхом зберігання власних заощаджень на цільових інвестиційних рахунках. У даному випадку під цільовими інвестиційними рахунками ми розглядаємо спеціальні рахунки, які відкриваються в уповноважених банках галузевими міністерствами та відповідними для накопичення коштів домогосподарств з подальшим спрямуванням в інвестиційну та інноваційну діяльність зазначених вище підприємств. Необхідно внести до Податкового кодексу України відповідні зміни, які б заохочували домогосподарства, банківські та небанківські фінансові установи до участі в таких відносинах шляхом: застосування пільгового оподаткування доходів домогосподарств, які вносять та зберігають кошти на цих рахунках: звільнення від оподаткування прибутку уповноважених банків, отриманого від операцій з інвестування власних коштів у зазначені проекти, також виплати їм комісійної винагороди за ведення цільових інвестиційних рахунків та обслуговування процесу кредитування підприємств. Крім того, слід внести відповідні зміни у чинне законодавство щодо пільгового кредитування таких громадян та надання їм безкоштовної консалтингової підтримки з питань заснування і ведення власного бізнесу.

Для усіх учасників фінансово-кредитних відносин з приводу залучення коштів домогосподарств на цільові інвестиційні рахунки переваги є очевидними: для домогосподарств – отримання доходів за цільовими депозитами і пільг в оподаткуванні своїх доходів; для підприємств – отримання фінансової підтримки банків для фінансування інвестиційних та інноваційних проектів; для державних і регіональних органів влади – розвиток інноваційної інфраструктури, формування бюджетів та позабюджетних фондів за рахунок збільшення надходжень від інвестованих підприємств; зняття соціальної напруги шляхом створення нових та

збереження раніше створених робочих місць; розвиток перспективних інноваційних програм; для банків – розміщення значних обсягів кредитних ресурсів з прийнятною доходністю, оптимізація ризиків шляхом диверсифікації кредитно-інвестиційного портфеля за галузями та категоріями позичальників, використання додаткових гарантій органів влади, а також підвищення свого іміджу та ділової репутації, отримання комісійних доходів від ведення рахунків та обслуговування кредитного процесу та пільг в оподаткуванні прибутків від інвестування власних коштів.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що вагому роль в інноваційному розвитку регіонів відіграє наявність дієвих мотиваційних механізмів, спрямованих на посилення зацікавленості економічних суб'єктів в інноваційних процесах, активізації інноваційної діяльності шляхом застосування відповідних форм і методів з урахуванням стратегічних цілей національної економіки. З цих позицій доцільно застосовувати важелі фінансово-кредитного стимулювання, які б забезпечували спрямування фінансових ресурсів у галузі економіки з метою вирішення визначених пріоритетних завдань держави у напрямку структурної перебудови економіки.

На даний час потрібно раціонально використовувати ці важелі, виходячи з положень численних цільових державних та регіональних програм, які мають чітку інноваційну спрямованість. Відтак існує необхідність комплексного аналізу й інвентаризації джерел надходження фінансових ресурсів до регіонів на цілі інноваційного розвитку. Це допоможе виявити реальну картину спрямування коштів на інноваційний розвиток регіонів й оцінити ефективність їх використання.

В економічних умовах, що склалися на нинішній день, розв'язання цієї проблеми вимагає комплексного підходу, який має враховувати інтереси держави, небанківських фінансових установ, організацій, домогосподарств та всіх інших суб'єктів, які мають відношення до реалізації інноваційних проектів. Важливими компонентами такого підходу має бути посилення ролі держави в процесах консолідації державного та приватного капіталу на цілі інноваційного розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Інноваційна активність [Електронний ресурс]. - Режим доступу https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html
2. Фінансово-кредитне стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Монографія / Університет банківської справи НБУ; За наук. ред. канд. екон. наук, доц. Б.І. Пшика. – К.: УБС НБУ, 2010. – 263 с.
3. Фінансова система регіонів : проблеми та перспективи: монографія [Текст] / Богдан Н. І., Віленчук О.М., Дейнеко Л.В. та ін.; за заг. ред. А. Б. Кондрашихіна, В. К. Присяжнюка. – К.: АМУ, 2014. – 543 с.
4. Пшик Б.І. Фінансово-кредитні відносини в Україні: проблеми становлення, перспективи розвитку, напрями вдосконалення: монографія / Б.І. Пшик. – Інститут регіональних досліджень НАН України. – К.: УБС НБУ, 2011. – 530 с.

References

1. Innovatsiyna aktyvnist Retrieved from https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html [in Ukrainian].
2. Pshyk B.I. (2010) Finansovo-kredytne stymuluvannya investytsiynoyi ta innivatsiynoyi diyalnosti v Ukraini [Financial and

credit to stimulate investment and innovation in Ukraine]. Monograph. Kyiv, 263 [in Ukrainian].

3. Kondrashyhin A.B. Finansova systema regioniv: problem ta perspektyvy [Regions Financial System: Problems and Prospects]/ Monograph. Kyiv, 543 [in Ukrainian].

4. Pshyk B.I. (2011) Finansovo-kredytni vidnosyny v Ukraini : problem stanovlennya, perspektyvy rozvytku, napryamy vdoskonalennya [Financial and credit relations in Ukraine: problems of development, prospects, areas of improvement]. Monograph. Kyiv, 530 [in Ukrainian].

УДК 336.22 (4)

Г. В. Возняк

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
відділу регіональної фінансової політики
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ : ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано досвід проведення бюджетної децентралізації в європейських країнах, розкрито окремі аспекти територіальної організації та характерні особливості місцевого самоврядування. Узагальнено досвід проведення фіскальної децентралізації в країнах Європи та обґрунтовано доцільність його застосування в Україні. Висвітлено перші кроки бюджетної децентралізації в Україні та показано недоліки розпочатої реформи. Визначено пріоритети проведення бюджетної політики в Україні в умовах реформи міжбюджетних відносин.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, податки, органи місцевого самоврядування, громада, країни ЄС.

Voznyak H. FISCAL DECENTRALIZATION: EUROPEAN EXPERIENCE AND PERSPECTIVES FOR UKRAINE

The article analyzes the experience of fiscal decentralization in European countries reveals some aspects of territorial organization and characteristics of local government. The experience of fiscal decentralization in Europe and the expediency of its application in Ukraine. The article deals with the first steps of fiscal decentralization in Ukraine and shown weaknesses reforms. Priorities of fiscal policy in Ukraine in terms of reform of intergovernmental relations.

Key words: fiscal decentralization, taxes, local government, community, EU countries.

Сучасні процеси, які відбуваються в бюджетній системі України у взаємовідносинах між бюджетами різних рівнів (від сільських до Державного бюджету України) в контексті зміцнення самостійності місцевих бюджетів, а відтак і місцевого самоврядування, свідчать про назрілу економічну доцільність. Для більшості країн з розвинутою економікою чіткий розподіл функцій, повноважень та фінансових ресурсів між центром та регіонами – це аксіома, на якій базується держава та добробут її мешканців. В цьому плані, децентралізація – це не просто передача повноважень чи ресурсів, це насамперед, створення умов для розвитку. Дієвість цього механізму чітко прослідковується на прикладі як постсоціалістичних країн Європи (Польща, Словаччина, Естонія, Литва), так і розвинутих європейських демократій (Швеція, Франція, Німеччина, Велика Британія тощо). Тому, дослідження кращих практик та можливість їх адаптації до вітчизняних умов є пріоритетом на найближчу перспективу.

Питанням вивчення зарубіжного досвіду місцевого самоврядування та підвищення їх фінансової самостійності присвячені роботи багатьох відомих вітчизняних та зарубіжних учених-економістів [1-6]. Враховуючи нові виклики, що постають перед нашою країною, процеси регіоналізації, які набувають нових обертів, а в цьому контексті і необхідність формування місцевих бюджетів на оновлених принципах, актуалізується потреба у подальшому вивченні досвіду

європейських країн в цілях врахування його при проведенні бюджетної децентралізації в Україні.

Метою статті є проведення порівняльного аналізу та систематизація особливостей бюджетної децентралізації в європейських країнах.

Ведучи мову про реформування фінансових відносин, розподіл повноважень між рівнями влади та розширення фінансової бази регіонів варто наголосити, що ключовим чинником для розподілу функцій між бюджетами всіх рівнів в країні є адміністративно-територіальний устрій, який є найважливішою складовою організації держави та визначає моделі організації місцевих фінансів: федеративні, унітарні та місцеві фінанси країн з регіональною автономією. Надалі проведемо порівняльний аналіз практик проведення бюджетної децентралізації в країнах, які вирізняються високим рівнем фіскальної автономії, а економіки яких можна вважати орієнтиром сталого розвитку на основі парадигми бюджетної (фіскальної) децентралізації.

Так, в залежності від обсягів делегованих повноважень та ступеня взаємодії з державною владою, експерти виокремлюють два підходи до організації місцевого самоврядування: автономії та децентралізації. Комбінація цих підходів дозволяє визначити три моделі організації місцевого самоврядування: *англосаксонська* (Велика Британія, Іспанія, Італія), *континентальна* (Франція, Польща,